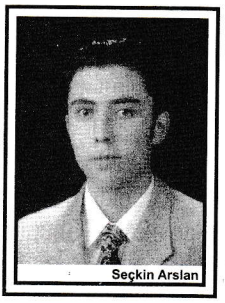
TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNE SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLAR VE BU AVANTAJLARA İLİŞKİN SON DÜZENLEMELER

Seçkin Arslan

Serkan Odaman

Seçkin ARSLAN
Niğde Ü. İİBF
İşletme Bölümü Muhasebe Finansman Ana Bilim Dalı
Arş. Gör.

Fevzi Serkan ÖZDEMİR
Niğde Ü. İİBF
İşletme Bölümü Muhasebe Finansman Ana Bilim Dalı
Arş. Gör.

GİRİŞ

Dünyada ekonomik, sosyal ve siyasal alanda gelişmelerin sağlanmasında teknolojik ilerlemelerin önemi çok büyüktür. Teknolojik ilerleme ile anlatılmak istenen, bilim ve teknoloji alanında yapılan buluşların ve sağlanan gelişmelerin sürdürülebilir olmasıdır. Dünyada meydana gelen bu gelişmelere paralel olarak ülkemizde de bilim ve teknoloji alanında gerekli ve sürekli girişimlerde bulunulması, yaşanan küreselleşme ve Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde önemli bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkelerin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde verimliliğin, rekabet gücünün, millî gelir seviyesinin, ülkeye giren yabancı sermayenin, üretimde kalitenin, kaynakların etkin kullanılmasının, hayat standartlarında yaşanacak düzelmelerin ve bunun gibi birçok faktörün artırılması bilim ve teknoloji alanında yapılacak yatırımlarla hız kazanmaktadır. Son yıllarda gelişmiş ülke stratejilerine bakıldığında; yeni teknolojilerin etkin kullanımı , araştırma geliştirme faaliyetlerine verilen önem, bilim ve teknoloji alanında yapılan iyi planlama ve iyi örgütlenme sonucunda ülkelerin ve işletmelerin başarıya ulaştıkları görülmektedir.

Bütün bu nedenlerle ülkemizde gelişmişlik düzeyinin artırılmasında önemli rol oynayan bilimsel ve teknolojik gelişmeye yönelik gerekli desteklerin verilmesini sağlamak amacıyla, 06 Temmuz 2001 tarihinde 24454 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu[1] ile Teknoloji Geliştirme

[1] 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete'nin 4691 sayılı Kanun metni.

Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği[2] yürürlüğe girmiştir.

Bu çalışmada Teknoloji Geliştirme Bölgelerine Sağlanan Vergisel Avantajlar ve Bu Avantajlara İlişkin Son Düzenlemeler anlatılmaya çalışılmıştır. Dört bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde; "Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Tanımı, Kuruluş Amacı ve Önemi", İkinci bölümünde; " Ülkemizde Kurulu Teknoloji Geliştirme Bölgeleri", Üçüncü bölümünde; "Teknoloji Geliştirme Bölgelerine Sağlanan Vergisel Avantajlar ve Son Düzenlemeler" incelenmiş olup çalışma "sonuç" bölümüyle tamamlanmıştır.

1. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNİN TANIMI, KURULUŞ AMACI VE ÖNEMİ

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu 26 Haziran 2001 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş, 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nin tanımı 4691 sayılı kanunda; *"Yüksek/ileri teknoloji kullanan ya da yeni teknolojilere yönelik firmaların, belirli bir üniversite veya ileri teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsünün olanaklarından yararlanarak teknoloji veya yazılım ürettikleri/geliştirdikleri, teknolojik bir buluşu ticarî bir ürün, yöntem veya hizmet hâline dönüştürmek için faaliyet gösterdikleri ve bu yolla bölgenin kalkınmasına katkıda bulundukları, aynı üniversite, yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsü alanı içinde veya yakınında; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği siteyi veya bu özelliklere sahip teknoparklar" şeklinde yapılmıştır*[3].

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile ilgili çeşitli kavramlara ait tanımlar 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda aşağıdaki şekliyle belirtilmiştir[4].

Araştırma ve Geliştirme (AR-GE): Bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlayacak yeni bilgileri elde etmek veya mevcut bilgilerle yeni malzeme, ürün ve araçlar üretmek, yazılım üretimi dahil olmak üzere yeni sistem, süreç ve hizmetler oluşturmak veya mevcut olanları geliştirmek amacı ile yapılan düzenli çalışmaları,

AR-GE Merkez veya Enstitüleri: Kamuya ait, yetişmiş nitelikli insan gücü ile günün modern teknolojilerine dayalı makine, donanım ve yazılımı içinde bulunduran, teknoloji ve ürün geliştirilmesine yönelik AR-GE faaliyetlerinin yapıldığı mekanları,

Üretim Birimleri: Bölge içerisinde bu Kanunun amacına uygun olarak faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişilerce kurulan veya kullanılan, yeni ve yüksek teknolojilere dayalı ve çevreye zarar vermeyen üretim birimlerini,

---

(2) 19 Haziran 2002 tarih ve 24790 sayılı Resmî Gazete TGB Uygulama Yönetmeliği.
(3) 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete'nin 4691 sayılı Kanun metni.
(4) 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete'nin 4691 sayılı Kanun metni.

Girişimci: Bölgedeki hizmet ve imkânlardan yararlanmak isteyen veya yararlanmakta olan gerçek ve tüzel kişileri,

Yenilik: Bir fikri; satılabilir, yeni yada geliştirilmiş bir ürün ya da mal ve hizmet üretiminde kullanılan yeni ya da geliştirilmiş bir yöntem hâline dönüştürmeyi,

Üründe Yenilik: Teknolojik açıdan yeni ürün, önceki ürün kuşağıyla karşılaştırıldığında malzemesi, parçaları ve yerine getirdiği işlevler açısından öze ilişkin, teknolojik farklar gösteren bir ürünü,

Üretim Yöntemlerinde Yenilik: Geleneksel üretim tesislerinde üretilemeyen, yeni ya da geliştirilmiş ürünlerin üretilmesinde veya hâlen üretilmekte olan ürünlerin yeni tekniklerle üretilmesinde kullanılan yöntemi,

Üniversite: Mühendislik ve temel bilimler dallarında yapılanmasını gerek insan gücü ve teknik donanım olarak tamamlamış ve gerek doktora öğrencisi seviyesinde yeterli araştırma elemanı olduğu Yükseköğretim Kurulu tarafından onaylanan üniversiteleri,

Kurucu Heyet: Bölgenin içinde veya bulunduğu ilde yer alan en az bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da kamu AR-GE merkez veya enstitüsü ve diğer kuruluş temsilcilerinden oluşan heyeti,

Yönetici Şirket: Bu Kanuna uygun ve anonim şirket olarak kurulan, bölgenin yönetimi ve işletmesinden sorumlu şirketi,

Başvuru Dosyası: Yapılabilirlik raporu ve gerekli belgeleri içeren dosyayı,

Bölge İşletme Yönergesi: Bölgede yer alacak girişimcilere sağlanacak hizmetler ve bölgede yürütülecek faaliyet ve uygulamalara ilişkin usul ve esasları içeren, yönetici şirket tarafından hazırlanan yönergeyi,

Ödenek: Bölgelerin kuruluşu için gerekli arazi temini, alt yapı ve idare binası inşası ile ilgili giderlerin yönetici şirketçe karşılanamayan kısmı için yardım amacı ile Bakanlık bütçesine konulan parayı,

İdare Binası: Yönetici şirketin bölgede vereceği hizmetleri yürütebilmesi amacıyla istihdam edeceği personel tarafından kullanılacak ofisleri, teknik ve sosyal bölümleri içeren, içinde inkübatörler dışında girişimcilere yönetici şirketçe kiralanan bölümlerin yer almadığı yapıyı,

Araştırmacı Personel: Bölgede yer alan faaliyetlerde hizmetine ihtiyaç duyulan üniversitelerde çalışan konusunda uzman akademik personeli ve kamu kurum ve kuruluşlarına ait araştırma merkez ve enstitülerinde çalışan en az yüksek lisans derecesine sahip konusunda uzman personeli,

Yazılımcı Personel: Yazılım olarak tanımlanan süreçte çalışıp yazılım geliştiren, üreten, alanında yeterli deneyime veya eğitime sahip nitelikli personeli,

AR-GE Personeli: AR-GE faaliyetlerinde çalışan, alanında uzman personel ile nitelikli destek personelini ve AR-GE faaliyetlerinin bilimsel ve teknik yanlarının planlanıp yönetilmesi, izlenip değerlendirilmesi ve desteklenmesi ile uğraşan personeli,

Yazılım: Bir bilgisayar, iletişim cihazı veya bilgi teknolojilerine dayalı bir diğer cihazın çalışmasını ve kendisine verilen verilerle ilgili gereken işlemleri yapmasını sağlayan komutlar dizisinin veya programların ve bunların kod listesini, işletim ve kullanım kılavuzlarını da içeren belgelerin ve hizmetlerin tümünü,

ifade etmektedir.

4691 sayılı kanunda; Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin amacı, *"Üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörlerinin işbirliği sağlanarak, ülke sanayinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması maksadıyla teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bilgiyi ticarîleştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun kararları da dikkate alınarak teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamaktır"* şeklinde açıklanmıştır[5].

2. ÜLKEMİZDE FAALİYET GÖSTEREN TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri dünyada sanayileşme atılımı yapmak isteyen birçok ülkede önemli derecede yaygınlaşmasına paralel olarak, son dönemlerde Türkiye'de de Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile ilgili projelerin ivme kazanması ülkemizde bu projeye verilen önemi açıkça ortaya koymaktadır[6]. 30 Ocak 2005 tarihinde "Eğitimde Teknoloji Hamlesi" projesi kapsamında Türkiye'ye katılımcı olarak gelen Microsoft'un sahibi Bill Gates'le yapılan görüşmelerde İstanbul Ümraniye'de kurulması planlanan yeni bir teknokentin oluşumu için gerekli temaslar sağlanmış ve bu oluşumda Microsoft'un da yer alacağı açıkça belirtilmiştir.

Türkiye'de Teknoloji Geliştirme Merkezi ve/veya Bölgesi kurma düşüncesi ilk olarak 1980'li yıllarda oluşmaya başlamış, 1985 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul Sanayi ve Ticaret Odası, TÜBİTAK ve KOSGEB' in de desteğiyle bu düşünce ile ilgili somut adımlar atılmış olup şirket statüsündeki ilk Teknopark 10 Mayıs 1988 tarihinde Ege Üniversitesi, Dokuz

(5) 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete'nin 4691 sayılı Kanun metni.
(6) Hande D. SÜZER, "Türkiye'nin Silikon Vadileri", Capital Dergisi, 2004 Mart.

Eylül Üniversitesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Ege Sanayi Odası'nın da aralarında bulunduğu birçok kamu ve özel sektörden oluşan birimlerle İzmir Teknopark A.Ş. (İTAŞ) olarak kurulmuştur. Daha sonra bu oluşumla birlikte yeni Teknoloji Merkezleri'nin de kurulmasına devam edilmiş ve günümüzde sayıları 15'e ulaşmıştır.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun 4. maddesi uyarınca Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Değerlendirme Kurulu'nun önerisi üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit edilmektedir. Değerlendirme Kurulu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün başkanlığında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu Başkanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Bakanlık tarafından belirlenecek teknoloji konusunda faaliyet gösteren bir özel kuruluştan birer temsilcinin katılımı ile oluşmaktadır.[7] Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmasına karar verilen günümüzdeki Teknoloji Geliştirme Bölgeleri aşağıdaki gibidir:[8]

Teknoloji Geliştirme Bölgesinin Adı	Bulunduğu İl	Kuruluş Tarihi
ODTÜ Teknoparkı Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ankara	2001
TÜBİTAK-MAM Teknoparkı Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gebze/Kocaeli	2001
İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İzmir	2002
Ankara Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ankara	2002
Gebze Organize Sanayi Bölgesi Teknoparkı Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gebze/Kocaeli	2002
İstanbul Teknik Üniversitesi Arı Teknokent'i Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul	2003
Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ankara	2003
Yıldız Teknik Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul	2003
Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi,	Eskişehir	2003
Kocaeli Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kocaeli	2003
İstanbul Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul	2003
Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi,	Konya	2003
Batı Akdeniz Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Antalya	2004
Trabzon Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Trabzon	2004
Erciyes Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kayseri	2004

[7] Erol UÇMAZBAŞ , "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Getirilen Vergisel Teşvikler", Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi, 2004 Ocak, s: 189.

[8] Fatih KARAGÖZ, "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri(TGB),TGB' ye Sağlanan Vergisel Teşvikler ve TGB' nin Türkiye'deki Yansıması", Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi, 2004 Ekim, s. 198.

Ülkemizde kurulmuş olan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde yaklaşık 310 firma çalışmalarını sürdürmekte olup faaliyette bulunan 7 Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde yaklaşık 170 Ar-Ge firması bulunmaktadır. Bunlar dışında 8 Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nin kuruluşu tamamlanmış fakat henüz bu bölgelerde faaliyete geçilmemiştir.

3. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNE SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLAR VE SON DÜZENLEMELER

Bu bölümde Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile sağlanan vergisel avantajlar ve bu avantajlara ilişkin son düzenlemeler beş gruba ayrılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

3.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki Yönetici Şirketlere Sağlanan Vergisel Avantajlar

Yönetici Şirket çalışmanın birinci bölümünde de açıklandığı üzere, "Kanuna uygun ve anonim şirket olarak kurulan, bölgenin yönetimi ve işletilmesinden sorumlu şirket" şeklinde tanımlanmıştır.[9]

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nin kurulması için gerekli arazi temini, alt yapı ve idare binası inşası gibi giderlerin yönetici şirketlerce karşılanması esas olmasına rağmen, belirtilen giderlerin yönetici şirketlerce karşılanamayan kısmı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçesine konulan ödenekle sınırlı olmak üzere karşılanabilecektir.[10]

4691 sayılı kanunun 8. maddesine göre, Yönetici Şirket, bu kanunun uygulanmasıyla ilgili işlemlerde her türlü vergi resim ve harçtan muaftır. 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'na 5035 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik yapılması Kanunu'nun 44. maddesine geçici 2. madde eklenerek yönetici şirketlerin bu kanunun uygulama kapsamında elde ettikleri faaliyet kazançları 01 Ocak 2004 tarihinden geçerli olmak üzere 31 Aralık 2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur.[11]

Yönetici Şirketler'in istisna edilen bu kazançları; 4691 sayılı kanunda belirtilen bölgenin kurulmasıyla, yönetilmesiyle ve işletilmesiyle ilgili faaliyetlerden kaynaklanan kazançlardır. Eski düzenlemede (4691 sayılı kanun 8. maddesi) yönetici şirketlerin faaliyet gelirlerinin gelir ve kurumlar vergisinden ayrı tutulduğuna ilişkin bir hüküm bulunmaması ve yeni düzenlemede (5035 sayılı kanunun 44. maddesine eklenen geçici 2. madde) yönetici şirketlerin faaliyetlerine ilişkin kazançları gelir ve kurumlar vergisinden muaf tutulduğunun belirtilmesi yönetici şirketlere sağlanan vergisel avantajlara ilişkin son düzenlemeyi oluşturmaktadır.[12] Burada gelir veya kurumlar vergisine tâbi matraha, Yönetici

---

[9] 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 Sayılı Resmî Gazete'nin 4691 sayılı Kanun metni.

[10] Ahmet KAVAK, "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Öngörülen Destekler ve Vergi İstisnaları", Malî Çözümler Dergisi, 2002 Ekim-Kasım-Aralık, s. 61.

[11] 02 Ocak 2004 tarih ve 25334 Sayılı Resmî Gazete'nin 5035 sayılı Kanun metni.

[12] Beytullah YURTTUTAN, " Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) Faaliyetlerine Yönelik Teşvikler", Yaklaşım Yayınları, 2004 Ocak, s. 133.

Şirketin hasılatından faaliyetle ilgili yüklenilen gider ve maliyetlerin düşülmesi sonucu ulaşılacaktır.

Kanunda belirtilen 01 Ocak 2004 tarihi itibarıyla yönetici şirketlerin faaliyet konusu sonucu oluşan kazançlarının kurumlar Vergisine tâbi olmayışı 01 Ocak 2004 tarihinden önceki faaliyet kazançlarının nasıl vergilendirileceği sorusunu gündeme getirmiş, bunun üzerine Maliye Bakanlığı, KVK-6/2004-4/TGB-2 Sirküleriyle açıklama yaparak Kanunun sadece 01 Ocak 2004 tarihi itibarıyla gerçekleştirilecek kazançlara ilişkin olduğunu belirtmiştir.

Yönetici Şirketlerle ilgili diğer bir husus ise; kanunda belirtilen faaliyetler sonucu doğan kazanç eğer zararla sonuçlanmış ise, bu kazancın diğer faaliyetler sonucu oluşan kârdan indirilmesinin mümkün olup olamayacağıdır. Bu hususta ise, zararın diğer faaliyetler sonucu oluşan kârdan indirilmesi mümkün değildir.[13] Bu sebeple söz konusu zararın kanunen kabul edilmeyen giderler satırında gösterilerek muhasebeleştirilmesi yapılacaktır.

İstisna kapsamına giren faaliyetlerle ile diğer faaliyetlerin sürdürülmesinde müşterek genel giderlerin ve amortismanların dağılımının yapılmasında giderler; cari yılda oluşan maliyetlerin birbirine oranlanmasıyla, amortismanlar ise; kullanıldıkları gün sayısına göre dağılımının yapılmasıyla bulunacaktır.

Yönetici Şirketlerin istisna kapsamında değerlendirilen kazançlarını dağıtmaları hâlinde ise, kâr dağıtımına bağlı tevkifatın yapılması gerekmektedir.

3.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yer Alan Gelir ve Kurumlar Vergisi Mükelleflerine Tanınan Vergi Avantajları

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun değiştirilmeden önceki 8. maddesinde, *"Bölgede yer alan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, özellikle bu bölgedeki yazılım ve Ar-Ge'ye dayalı üretim faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları, faaliyete geçirilmesinden itibaren beş yıl süre ile gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır. Bakanlar Kurulu, seçilen, hedef alınan, belirli teknolojik alanlar ve ürünler için on yıla kadar süreyi uzatabilir[14]"* hükmü yer almaktaydı. Yapılan son düzenlemeyle birlikte (5035 sayılı kanunun 44. maddesine eklenen geçici 2. madde) uygulama süresi değiştirilerek Teknoloji Geliştirme Bölgeleri' nde faaliyet gösteren mükelleflerin, bölgedeki Yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar faaliyete başlanan tarihten bağımsız olmak üzere 31 Aralık 2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmiştir, şeklinde değiştirilmiştir.

---

[13] Abdullah KİRAZ, "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar", Yaklaşım Yayınları, 2004 Ekim, s. 142.

[14] 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete'nin 4691 sayılı Kanun metni mad.8.

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyete geçilmeden önce başlamış proje ve uygulamaların istisna kapsamına alınıp alınmayacağı ise Maliye Bakanlığının 28 Ekim 2003 tarihinde yayımlanan KVK-1/2001/Teknoloji Geliştirme Bölgeleri-1 Sirkülerinde açıklanmış ve istisna kapsamına alınmayacağı belirtilmiş olup Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nin faaliyete geçmeden önce başlamış ve bölgede faaliyete geçtikten sonra devam eden proje ve uygulamalar için, projenin bölgede gerçekleştirilen kısmı için istisnadan yararlanmaları uygun görülmüştür.

Aynı şekilde yönetici şirketlerde de olduğu üzere; bölgede yer alan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerin de kanunda belirtilen faaliyetleri sonucu oluşan kazanç, eğer zararla sonuçlanmış ise, bu kazancın da diğer faaliyetler sonucu oluşan kârdan indirilmesi mümkün değildir. Ayrıca istisna kapsamına giren faaliyetlerle ile diğer faaliyetlerin sürdürülmesinde müşterek genel giderlerin ve amortismanların dağılımının yapılmasında ise giderler; cari yılda oluşan maliyetlerin birbirine oranlanmasıyla, amortismanlar ise; kullanıldıkları gün sayısına göre dağılımının yapılması gerekmektedir.

3.3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Çalışan Hizmet Erbabına Sağlanan Vergi Avantajları

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun 8. maddesinin 5035 sayılı kanunun 49. maddesi ile değiştirilmeden önce; *"Bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri, Bölgenin kuruluş tarihinden itibaren on yıl süre ile her türlü vergiden istisnadır*[15]*."* şeklindeydi.

Yeni düzenlemeyle birlikte (5035 sayılı kanunun 44. maddesine eklenen geçici 2.maddeyle) Bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin bu görevleri ile ilgili ücretlerinin 01 Ocak 2004 tarihinden itibaren 31 Aralık 2013 tarihine kadar her türlü vergi resim ve harçtan istisna edilmesi şeklini almıştır.[16] Eski uygulamada örneğin; Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kurulduktan 4 yıl sonra bu bölgede yasada belirtilmiş olan hizmetlerde çalışan personelin 6 yıl süreyle her türlü vergiden istisnaya tâbi olduğu belirtilirken, yeni uygulamayla birlikte süre değiştirilmiş ve 31 Aralık 2013 tarihine kadar istisna edilmiştir.

Yukarıda anlatılan istisnadan yararlanılması için söz konusu personelin mutlak surette bölgede araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge çalışanı olması gerekmektedir. Bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı, ve Ar-Ge personelinin bu görevleri dışındaki hizmetleri karşılığı yapılan ücret ödemeleri

[15] 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete'nin 4691 sayılı Kanun metni mad.8.
[16] 02 Ocak 2004 tarih ve 25334 sayılı Resmî Gazete'nin 5035 sayılı Kanun metni ma.44.

ile bahsedilen personel dışındaki çalışanların ücretleri vergilendirmeye tâbidir. İstisnaya tâbi olan personelin bölgede çalışıp çalışmadığının denetlenmesi ise yönetici şirket tarafından yapılacak ve bölge dışında çalışılan süreye istisna uygulanması hâlinde gerekli cezalardan yönetici şirket sorumlu tutulacaktır.[17]

3.4. Bölgede Ar-Ge Faaliyetlerinde Bulunan Kişi ve Kuruluşlara Yapılan Bağışların Gider Yazılması

Kanunda yapılan değişiklikten önceki uygulamada; *"Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerince bu bölgelerde AR-GE faaliyetlerinde bulunan kişi, kurum veya kuruluşlara makbuz karşılığı sponsor olarak yapılan bağış ve yardımlar toplamı 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin (2) numaralı bendi ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 14 üncü maddesinin (6) numaralı bendinde belirtilen oran ve esaslar dahilînde indirime tâbi tutulur"*[18], şeklindeydi. Daha açık şekliyle;

"Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde AR-GE faaliyetlerinde bulunan kişi, kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığı sponsor olarak bağış ve yardımda bulunan gelir vergisi mükellefleri bu bağış ve yardımları toplamını, Gelir Vergisi Kanununun 89/2'nci maddesi hükmü kapsamında o yıla ait beyan edilecek gelirin %5'ini, kalkınmada öncelikli yöreler için %10'u geçmemek şartı ile kazançlarından indirebileceklerdir.

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde AR-GE faaliyetlerinde bulunan kişi, kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığı sponsor olarak bağış ve yardımda bulunan kurumlar vergisi mükellefleri, bu bağış ve yardımlar toplamını, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14/6'ncı maddesi hükmü kapsamında, o yıla ait kurum kazancının % 5'ini geçmemek şartıyla, kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alabilecektir." şeklinde yer almakta ve bu hükümlerle, söz konusu bölgelerde Ar-Ge faaliyetlerinde bulunan kişi, kurum kuruluşlara destek veren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerince makbuz karşılığı yapılan bağış ve yardımların gider yazılması kabul edilerek bir anlamda bu bölgelerde Ar-Ge faaliyetinde bulunanların sponsor bulabilme olanağı sağlanmış olmaktaydı.

Yapılan son düzenlemeyle birlikte ise, 5035 sayılı kanun ile 4691 sayılı kanunun 8. maddesinin, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerince teknoloji geliştirme bölgelerinde Ar-Ge faaliyetinde bulunan kişi, kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığı sponsor olarak yapılan bağış ve yardımların, Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesinin 2 numaralı bendi ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14. maddesinin 6 numaralı bendinde belirtilen oran ve esaslar dahilînde

---

[17] Atilla UYANIK, "Teknoloji geliştirme Bölgelerinde Vergisel Teşvikler", Vergici ve Muhasebèciyle Diyalog Dergisi, 2004 Şubat, s. 190.

[18] 06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete'nin 4691 sayılı Kanun metni mad.8.

indirime tâbi tutulacağına ilişkin beşinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Bunun sonucunda Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine herhangi bir karşılık beklemeksizin TÜBİTAK ve benzeri diğer kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan bağış ve yardımlar, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1.maddesinde yer alan kurum kazancının gelir vergisi mevzuuna giren unsurların terekküp edeceğine yönelik hüküm gereğince vergiye tâbi olacak kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır."(19)

3.5. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Üretilen Bazı Mal ve Hizmetlere Tanınan Katma Değer Vergisi İstisnası

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda yapılan bir diğer istisna ise, bu bölgelerde faaliyette bulunan müteşebbislerin kazançlarının gelir ve kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde sadece Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde üretilen sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askerî komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetleri de Katma Değer Vergisinden istisna edilmiştir.(20) Ancak istisna sadece bölgede üretilecek yazılım programlarını ve lisanslarını içerecek olup diğer istisnalarda da olduğu gibi bölge dışında uygulanacak faaliyetlerde geçerli olmayacaktır.

Yukarıda anlatılmaya çalışılan Teknoloji Geliştirme Bölgelerine sağlanan vergi avantajları, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olması durumunda sona erecektir.(21)

4. SONUÇ

Globalleşmenin ve bilgi ekonomisinin etkilerinin giderek daha fazla hissedilmeye başlaması, dünya ülkeleri arasındaki ekonomik, sosyal ve politik alanda rekabet şartlarını daha da zorlamış ve teknolojik ilerlemeyi kaçınılmaz kılmıştır.

Küresel rekabet, artık doğal kaynaklara veya ucuz işçiliğe değil, teknolojik gelişmelere ve ilerlemelere dayanmaktadır. Günümüzde teknolojik değişim ve buna bağlı olarak gelişim, ekonomik büyümenin ana unsurlarının başında gelmektedir. Devletimiz de teknolojik ilerlemeyi ve Ar-Ge çalışmalarını düzenleyici ve destekleyici rolü üstlenerek bu çalışmada açıklamaya çalışılan kanunları çıkarmış, ilgili kurum ve kuruluşlara destek sağlamıştır. Bununla birlikte konuyla ilgili son düzenlemelere yer verilerek teknoloji geliştirme bölgelerine sağlanan vergisel avantajlar anlatılmaya çalışılmıştır.

---

(19) Zeki DOĞAN, "Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Sağladığı Vergisel Avantajlara İlişkin Son Değişikliklerin Analizi",Vergi Dünyası Dergisi, 2005 Ocak, s. 281.

(20) Fatih KARAGÖZ, a.g.m., s. 65.

(21) Mustafa Türkkot, "Ar-Ge, Teknoloji Geliştirme Bölgelerine Sağlanan Destekler II", Yaklaşım Yayınları, 2004 Ekim, s. 142.

KAYNAKÇA

DOĞAN, Zeki: "Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Sağladığı Vergisel Avantajlara İlişkin Son Değişikliklerin Analizi",**Vergi Dünyası Dergisi**, 2005 Ocak, Sayı:281.

KARAGÖZ, Fatih: "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri(TGB),TGB' ye Sağlanan Vergisel Teşvikler ve TGB' nin Türkiye'deki Yansıması", **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, 2004 Ekim, Sayı:198.

KAVAK, Ahmet: "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Öngörülen Destekler ve Vergi İstisnaları", **Malî Çözümler Dergisi**, 2002 Ekim-Kasım-Aralık, Sayı: 61.

KİRAZ, Abdullah: "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar", **Yaklaşım Yayınları,** 2004 Ekim, Sayı:142.

SÜZER, Hande D. : "Türkiye'nin Silikon Vadileri", **Capital Dergisi**, 2004 Mart.

TÜRKKOT, Mustafa: "Ar-Ge, Teknoloji Geliştirme Bölgelerine Sağlanan Destekler II", **Yaklaşım Yayınları,** 2004 Ekim, Sayı:142.

UÇMAZBAŞ, Erol: "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Getirilen Vergisel Teşvikler", **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, 2004 Ocak, Sayı :189.

UYANIK, Atilla "Teknoloji geliştirme Bölgelerinde Vergisel Teşvikler", **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, 2004 Şubat, Sayı :190.

YURTTUTAN, Beytullah: " Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) Faaliyetlerine Yönelik Teşvikler", **Yaklaşım Yayınları,** 2004 Ocak, Sayı:133.

06 Temmuz 2001 tarih ve 24454 Sayılı **Resmî Gazete**'nin 4691 Sayılı Kanun Metni.

19 Haziran 2002 tarih ve 24790 Sayılı **Resmî Gazete** TGB Uygulama Yönetmeliği.

02 Ocak 2004 tarih ve 25334 Sayılı **Resmî Gazete**'nin 5035 Sayılı Kanun Metni.

www.alomaliye.com.tr.

www.ismmmo.org.tr.

www.tbmm.gov.tr./kanunlar

www.vergi.org.tr.

www.ttgv.org.tr

www.gelirler.gov.tr